

Šolski sodni dvor.

Najbolj brhek . . .

Med vsemi ptički, ki imajo pri nas domovanje, ima najpestrejši plašček vodomec. Zato ga nekateri imenujejo leteči dragulj, drugi pa ščudalepi požerunc. Ta do 17 cm dolgi ptiček živi namreč ob vodah, potokih in ribnikih, ker ga je Bog tako ustvaril, da mora za zajtrk, kosilo, večerjo in kar je še vmes, imeti ribice. Ni napačna ta hrana, samo težko je zanjo. S svojim pestrobavrnim perjem spominja vodomec na papige in druge tropske ptiče. Ostal je pač pri nas kot spomin na one davne čase, ko je v Evropi še bilo milejše podnebje s tropskim živalstvom in rastlinstvom.

Glava, hrbtišče in perutnice mu bleste v čudovitih odtenkih zelenomodrih barv; grlo je belo, spodnja stran rjastordeča. Prav taka lisa sega tudi od kljuna preko temnih oči proti tilniku. Živordeče nožice nosijo lepo telesce. Družabnosti pa ta glava ne pozna. Najrajši je sam; menda zato, ker mu gre trda za prehrano, pa hoče imeti svoje lovišče. Naravno je pa tudi, da mora v njegovi bližini vladati tihota, če naj ima uspeh pri lovu. Na skali ali na količku čepi in pozorno preži na urne ribice v vodi. Nestrpno odžene vsakega tekmeča, da, celo lastno družico, ko se je že izpeljal zarod, ki je zagledal luč v ilovnatih prostorninah pod rušami ob bregu potoka. Da ima bistro oko, je umevno. Ko zapazi ribico, smukne bliskovito v vodo, jo zgrabi s kljunom in odnese na svoje opazovališče. Tu se otrese vode, udari z ribico parkrat ob količek ali skalico, nato jo pa slastno pogoltne, in sicer obrnjeno z glavo navzpred. Njegov trebušček ni kmalu zadovoljen, zato so ga obsodili za požrešneža. Pa ta nelepa lastnost utegne biti zanj včasih tudi usodna. Ni še tako dolgo, ko je naletela neka šolska učenka na mrtvega vodomeca: iz kljuna mu je še molela zadnja polovica prst dolge ribice. Najbrž je ni mogel pogoltniti, pa se je nad njo zadavil. Kadar pozimi vode zmrznejo, se v skrajni sili pomakne vodomec bolj proti jugu, da se more prehraniti; drugače se nas pa vztrajno drži. Zgodilo se je pa tudi že, da je smuknil za ribico skozi luknjo v ledu, pa je zgrešil pot nazaj in utonil.

Z ribiči vodomec pač ne more živeti v prijateljstvu, ker je njih tekmeč; zato ga zatirajo, saj napravlja zlasti v valiških in ribogojnih potokih znatno škodo. Mi bi pa lepe ptičice ne pogrešali radi po naših lokah.

V krasoti perja se morejo meriti ž njim pri nas le še črnorumeni kobilar, zlatovranka in vodeb ali smrdokavra.

aa

Sonce, zvezde, luna.

Blažek, bistroumen, nadarjen in vedoželjen deček, ki je že nastopil 14. leto starosti, je občudoval nekega večera, sedeč z očetom na vrtni klopici, jasno zvezdnato nebo. Neštete lučke so se iskrile na nebesnem svodu v taki krasoti, kakor malokdaj.

»Kako daleč je neki do lune, očka?«

»Je pa že precejšnja razdalja med nami in med njo — razlaga oče. »Učenjaki so naračunali in namerili nič manj ko 384.400 km. Pot do sonca bi pa znesla 149.480.000 km. Te dolžine si še predstavljati ne moremo. Takole bi si napravili nekašno sodbo o tej dalji: Kajne, brzo zračno letalo prebrni na uro 200 km. Če bi kar neprestano drvelo naprej, bi potrebovalo 85 let, da bi doseglo sončno oblo.

Luč prešine to velikansko prostornino v dobrih osmih minutah (8½).

Daljave do zvezd ne moremo lahko izraziti v številkah. To bi bile predolge verige. Zato se pa učenjaki poslužujejo tako imenovanih »svetlobnih let«.

Svetloba prebrzi v sekundi 300.000 km. Daljavo, ki jo napravi luč v enem letu, imenujejo »svetlobno leto«. Nekoč sem čital, da so nekatere zvezde do 9000 svetlobnih let od nas oddaljene.

Za neukega človeka je težko razumljiva tudi resnica, da se zvezde premikajo, sučejo, vrte — in pa s kakšno brzino! Zvezdoslovci poznajo zvezde, nebesne velikane, svetove, ki napravijo vsako sekundo 600 km poti.«

»Oče, kaj menite, koliko je vseh zvezd v brezmejnem vsemirju?« vprašuje sinko.

»To ve samo vsemogočni Stvarnik, naš Bog. Učenjakom se je sicer posrečilo, da so globoko prodrli v skrivnosti božje narave in da so v znanosti silno napredovali. Kljub temu pa moramo priznati, kako majhen je človek v primeri z vsemogočnostjo božjo, ki je ustvarila nešteto teh ogromnih svetov! Kako slaboten je človeški razum v primeri z božjo modrostjo, ki je neštevilnim nebesnim orjakom odkazala pot in natančno določila krogotok, ki ga ne smejo ne za pičico zapustiti.

Kako neveden je človek, če se v vse to zamisli. Vendar pa nas nad vse neobčutljivo stvarstvo dviga in odlikuje dar, ki ga nimajo ne živali, ne rastline, ne blesteče zvezde: razum in svobodna volja. Človeka je Bog postavil za kralja vsem stvarjem na zemlji. Človek poln spoštovanja in ljubezni do vsedobrega Stvarnika pripogiblje koleno do tal, ter hvali in slavi modrost božjo.«

Blažek je bil ves zavzet ob teh besedah ter je zamišljen sledil očetu v sobo.

Večerni zvon.

*Bim bom, bim bom, iz daljave
zvon večerni poje ave: bim bom.
Zdrava, Marija, čuješ moj zvon?
V srcu mi poje: kje je moj dom?*

*Bim bom, bim bom, iz višave
zvon večerni poje ave: bim, bom!
Bim bom, v nebesih, tam je moj
dom, bim bom — A. M.*